

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO 2005 M. RUGSĖJO 7 D. ĮSAKYMO NR. V-687 „DĖL JONIZUOJANČIOSIOS SPINDULIUOTĖS ŠALTINIŲ FIZINĖS SAUGOS TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“ PAKĖITIMO

2016 m. balandžio 26 d. Nr. V-515

Vilnius

1. P a k e i ĉ i u Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. rugsėjo 7 d. įsakymą Nr. V-687 „Dėl Jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių fizinės saugos taisyklių patvirtinimo“ ir jį išdėstau nauja redakcija:

„LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS

DĖL JONIZUOJANČIOSIOS SPINDULIUOTĖS ŠALTINIŲ, IŠSKYRUS VERČIANTIS BRANDUOLINĖS ENERGETIKOS SRITIES VEIKLA SU JONIZUOJANČIOSIOS SPINDULIUOTĖS ŠALTINIAIS NAUDOJAMUS JONIZUOJANČIOSIOS SPINDULIUOTĖS ŠALTINIUS, FIZINĖS SAUGOS TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatymo 6 straipsnio 2 dalies 9 punktu:

1. T v i r t i n u Jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių, išskyrus verčiantis branduolinės energetikos srities veikla su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais naudojamus jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius, fizinės saugos taisykles (pridedama).

2. P a v e d u šio įsakymo vykdymą kontroliuoti viceministrui pagal veiklos sritį.“

2. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2016 m. gegužės 1 d.

Sveikatos apsaugos ministras

Juras Požela

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro
2005 m. rugsėjo 7 d. įsakymu Nr. V-687
(Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro
2016 m. balandžio 26 d. įsakymo Nr. V-515
redakcija)

**JONIZUOJANČIOSIOS SPINDULIUOTĖS ŠALTINIŲ, IŠSKYRUS VERČIANTIS
BRANDUOLINĖS ENERGETIKOS SRITIES VEIKLA SU JONIZUOJANČIOSIOS
SPINDULIUOTĖS ŠALTINIAIS NAUDOJAMUS JONIZUOJANČIOSIOS
SPINDULIUOTĖS ŠALTINIUS, FIZINĖS SAUGOS TAISYKLĖS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių, išskyrus verčiantis branduolinės energetikos srities veikla su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais naudojamus jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius, fizinės saugos taisyklės (toliau – Taisyklės) nustato I–V pavojingumo kategorijų uždaryjį jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių (toliau – šaltinis), išskyrus verčiantis branduolinės energetikos srities veikla su šaltiniais naudojamus šaltinius, fizinės saugos reikalavimus.

2. Taisyklės privalomos Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės arba Europos ekonominės erdvės valstybės (toliau – valstybė narė) piliečiams, kitiems fiziniams asmenims, kurie naudojami Europos Sąjungos teisės aktų jiems suteiktomis judėjimo valstybėse narėse teisėmis, Lietuvos Respublikoje įsteigtiems juridiniams asmenims arba kitoje valstybėje narėje įsteigtiems juridiniams asmenims, kitoms organizacijoms ar jų filialams, taip pat kitos užsienio valstybės juridinių asmenų ar kitų organizacijų filialams, įsteigtiems Lietuvos Respublikoje (toliau – Asmenys), ketinantiems verstis ar turintiems licenciją ar laikinąjį leidimą gaminti, naudoti, saugoti ir (ar) vežti šaltinius (toliau – licencija ar laikinasis leidimas) ir projektuojantiems patalpas, kuriose planuojama verstis veikla su šaltiniais.

3. Licencijos ar laikinojo leidimo turėtojas privalo užtikrinti tinkamą šaltinių fizinės saugos sistemos įrengimą ir funkcionavimą.

4. Taisyklėse vartojamos sąvokos ir jų apibrėžimai:

4.1. **administracinės fizinės saugos užtikrinimo priemonės** (toliau – administracinės priemonės) – tai procedūros ir tvarkos aprašai, kuriuose aprašyta, kaip užtikrinama šaltinių fizinė sauga;

4.2. **fizinė kontrolė** – šaltinių skleidžiamos spinduliuotės dozės galios matavimais grįstas arba vizualus nustatymas, ar šaltiniai yra savo vietoje;

4.3. **fizinės saugos kultūra** – visų darbuotojų kvalifikacija ir psichologinis pasirengimas, kuriam esant šaltinių fizinės saugos užtikrinimas yra prioritetas tikslas ir vidinis poreikis, ugdantis atsakomybės suvokimą ir savikontrolę atliekant visus šaltinių fizinei saugai įtakos turinčius darbus;

4.4. **konstrukcinės fizinės saugos užtikrinimo priemonės** (toliau – konstrukcinės priemonės) – technologiniai įrenginiai, užkertantys patekimą prie šaltinių (vandens putos, lipnios putos ir pan.) ir fiziniai barjerai (sienos, durys, langai, grotos ir pan.), apsaugantys šaltinius nuo pašalinių žmonių atsitiktinio ar neteisėto patekimo prie šaltinių, jų vagystės ar sabotažo;

4.5. **numatoma grėsmė** – kiekybinės ir kokybinės licencijos ar laikinojo leidimo turėtojo darbuotojų bei kitų žmonių, kurie gali bandyti atsitiktinai ar neteisėtai patekti prie šaltinių, juos pavogti, organizuoti sabotažą, neteisėtai panaudoti arba juos perduoti Asmenims, neturintiems licencijos ar laikinojo leidimo, savybės ir charakteristikos (motyvacija, ketinimai ir pajėgumai);

4.6. **sabotažas** – bet koks tyčinis veiksmas šaltinių atžvilgiu, kuris tiesiogiai arba netiesiogiai gali sukelti pavojų žmonių sveikatai ir saugumui;

4.7. **techninės fizinės saugos užtikrinimo priemonės** (toliau – techninės priemonės) – tai technologiniai įrenginiai, užtikrinantys neteisėto patekimo prie šaltinių aptikimą, greitą ir patikimą informacijos perdavimą bei jos įvertinimą;

4.8. kitos Taisyklėse vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatyme (toliau – Radiacinės saugos įstatymas), Veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijavimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 25 d. nutarimu Nr. 653 „Dėl Veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijavimo taisyklių patvirtinimo“, ir kituose radiacinę saugą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

II SKYRIUS FIZINĖS SAUGOS SISTEMOS REIKALAVIMAI

5. Fizinės saugos sistema turi būti projektuojama ir diegiama atsižvelgiant į:

5.1. turimų ar planuojamų įsigyti šaltinių pavojingumo kategoriją, nustatytą vadovaujantis Uždarųjų jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių pavojingumo kategorijų aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. kovo 14 d. įsakymu Nr. V-362 „Dėl Uždarųjų jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių pavojingumo kategorijų aprašo patvirtinimo“ (toliau – Uždarųjų jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių pavojingumo kategorijų aprašas).

5.2. numatomas grėsmės ir padarinius, galinčius atsirasti dėl neteisėtų licencijos ar laikinojo leidimo turėtojo darbuotojų (toliau – grėsmė iš vidaus) ir kitų žmonių veikslių.

6. Projektuojant ir diegiant fizinės saugos sistemą turi būti naudojamos administracinės, konstrukcinės ir techninės priemonės. Administracinių, konstrukcinių ir techninių priemonių santrauka, atsižvelgiant į šaltinių pavojingumo kategoriją, nurodyta Taisyklių 1 priede.

7. Asmenys, ketinantys verstis ar besiverčiantys veikla su I–III pavojingumo kategorijos šaltiniais, privalo atlikti statinio ar jo dalies, kur bus verčiamasi šia veikla, projekto fizinės saugos ekspertizę Radiacinės saugos centro direktoriaus įsakymo nustatyta tvarka. Tuo atveju, kai statinio ar jo dalies projekto fizinės saugos ekspertizę atliko ne Radiacinės saugos centras, jam turi būti pateikiama atliktos fizinės saugos ekspertizės dokumento kopija kartu su I–III pavojingumo kategorijos šaltinių patalpų, saugyklos planų kopijomis su pažymėtomis (atitinkamais simboliais) įdiegtomis fizinės saugos konstrukcinėmis ir techninėmis priemonėmis ir projekto dalis, kurioje aprašyta, kaip bus užtikrinta fizinė sauga.

8. Siekiant užtikrinti šaltinių fizinę saugą, naudojamos šios administracinės priemonės:

- 8.1. darbuotojų pareigų ir funkcijų nustatymas;
- 8.2. darbuotojų instruktavimas fizinės saugos klausimais;
- 8.3. darbuotojų darbo, atitinkančio fizinės saugos sistemos tikslus, organizavimas;
- 8.4. patekimo prie šaltinių teisių suteikimo tvarka;
- 8.5. licencijos ar laikinojo leidimo turėtojo darbuotojų ir apsaugos pajėgų funkcijas vykdančių asmenų (darbuotojų ir (ar) saugos tarnybos) veikslių nustatymas gavus neteisėto patekimo prie šaltinių aptikimo įrangos signalą atsitiktinio, neteisėto patekimo ar bandymo patekti prie šaltinių atveju;
- 8.6. raktų išdavimo tvarka;
- 8.7. šaltinių naudojimo ir judėjimo registravimas;
- 8.8. periodinė šaltinių fizinė kontrolė;
- 8.9. asmenų, atsakingų už I–III pavojingumo kategorijos šaltinių fizinę saugą, ir darbuotojų, vežančių I–III pavojingumo kategorijos šaltinius, tinkamumo patikrinimas;
- 8.10. stebėjimo, aptikimo ir ryšio priemonių testavimas ir techninė jų priežiūra;
- 8.11. fizinės saugos kultūros diegimas;
- 8.12. informacijos ir duomenų, susijusių su fizinės saugos sistema, sauga.

9. Siekiant užtikrinti šaltinių fizinę saugą, naudojamos šios konstrukcinės priemonės:

9.1. fiziniai barjerai (sienos, grotos, rakinamos durys, jonizuojančiosios spinduliuotės ekranavimo savybėmis pasižymintys rakinami konteineriai ir kt.);

9.2. technologiniai įrenginiai, užkertantys patekimą prie šaltinių (vandens putos, lipnios putos ir pan.);

9.3. mechaniniai rakinimo mechanizmai.

10. Siekiant užtikrinti šaltinių fizinę saugą, naudojamos šios techninės priemonės:

10.1. vaizdo stebėjimo įranga;

10.2. neteisėto patekimo prie šaltinių aptikimo įranga;

10.3. ryšio priemonės;

10.4. darbuotojų tapatybės nustatymo įrenginiai:

10.4.1. kodiniai mechanizmai;

10.4.2. elektroniniai raktai (kortelės);

10.4.3. biometriniai įrenginiai;

10.5. teritorijos ir patalpų apšvietimas.

11. Licencijos ar laikinojo leidimo turėtojas privalo turėti šaltinių fizinės saugos aprašą, peržiūrėti jį ne rečiau kaip kartą per metus ir prirėikus (pasikeitus fizine sauga reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams, pasikeitus veiklai ar įsigijus naujų šaltinių ir pan.) atnaujinti. Šaltinių fizinės saugos aprašą sudaro šie skyriai:

11.1. pirmasis skyrius „Įvadas“, kuriame nurodoma ši informacija:

11.1.1. reikalavimai, kuriais remiantis rengiamas šaltinių fizinės saugos aprašas;

11.1.2. šaltinių fizinės saugos aprašo tikslas;

11.2. antrasis skyrius „Įrangos su šaltiniais (šaltinių) aprašymas“, kuriame nurodoma ši informacija:

11.2.1. įrangos su šaltiniais (šaltinių) naudojimo tikslas;

11.2.2. šaltinių apibūdinimas (radionuklidas, spinduliuotės rūšis, fizinė forma, pavojingumo kategorija ir šaltinių paskirtis);

11.2.3. įmonės ar įstaigos teritorijos ir teritorijos, esančios už įmonės ar įstaigos ribų bei pastato ir patalpų (saugyklos), kurioje naudojami ir (ar) saugomi šaltiniai, aprašymas. Prie aprašymo turi būti pridėtos aprašytos teritorijos, pastato ir patalpų (saugyklos) planų kopijos, kuriose būtų nurodyti galimi patekimo į teritoriją, pastatą ir patalpas (saugyklą) keliai;

11.2.4. konkretaus pastato ir patalpų (saugyklos) fizinės saugos sistemos tikslai ir uždaviniai, nustatyti atsižvelgiant į šiame pastate ir patalpose (saugykloje) esančių šaltinių pavojingumo kategoriją bei norimą sumažinti numatomą grėsmę;

11.2.5. darbo apimtys su šaltiniais, įvertinant darbuotojų skaičių (pamainose), kurie dirba su šaltiniais, bei numatant kitų lankytojų (pavyzdžiui, aptarnaujančio personalo, pacientų ir pan.), kurie gali lankytis įstaigoje, galimo srauto intensyvumą;

11.3. trečiasis skyrius „Fizinės saugos valdymas“, kuriame nurodoma ši informacija:

11.3.1. pareigos ir funkcijos licencijos ar laikinojo leidimo turėtojo ir kitų fizinės saugos sistemos darbuotojų, kurių funkcijos susijusios su fizinės saugos užtikrinimo organizavimu, fizinės apsaugos vykdymu (asmens, atsakingo už fizine saugą, darbuotojų);

11.3.2. darbuotojų, nurodytų Taisyklių 11.3.1 papunktyje, instruktavimas fizinės saugos klausimais;

11.3.3. patekimo prie šaltinių tvarka, nurodant, kas ir koku metu turi teisę patekti į patalpas (saugyklą), kuriose yra šaltiniai;

11.3.4. darbuotojų tinkamumo patikrinimo organizavimo tvarka;

11.3.5. informacijos ir duomenų, susijusių su šaltinių fizine sauga, saugos užtikrinimo tvarka, parengta vadovaujantis informacijos ir duomenų saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimais;

11.4. ketvirtasis skyrius „Fizinės saugos sistema“, kuriame nurodoma ši informacija:

11.4.1. nustatytos numatomos grėsmės licencijos ar laikinojo leidimo turėtojo vykdomai veiklai;

11.4.2. fizinės saugos sistemos projektavimo ir instaliavimo patalpose (saugykloje), kuriose yra šaltiniai, darbų organizavimo aprašymas;

11.4.3. planuojamų įdiegti ar įdiegtų administracinių priemonių aprašymas;

11.4.4. planuojamų naudoti ar naudojamų konstrukcinių ir techninių priemonių aprašymas;

11.4.5. planuojamų papildomai įdiegti ar papildomai įdiegtų administracinių ir planuojamų naudoti ar naudojamų techninių priemonių aprašymas, kai šaltiniai naudojami lauko sąlygomis ir nėra galimybės jų fizinę saugą užtikrinti fiziniaisiais barjeriais;

11.4.6. fizinės saugos sistemos efektyvumo vertinimo proceso aprašymas;

11.4.7. fizinės saugos sistemos techninių priemonių techninės priežiūros atlikimo tvarkos aprašymas, nurodant:

11.4.7.1. fizinės saugos sistemos technines priemones, kurioms turi būti atliekama techninė priežiūra, ir šios techninės priežiūros atlikimo periodiškumą;

11.4.7.2. darbuotojus ir (ar) įmones, kurie atlieka techninių priemonių techninę priežiūrą;

11.4.7.3. kompensuojančias priemones, naudojamas sugedus ar kitais atvejais neveikiant konstrukcinėms ir (ar) techninėms priemonėms;

11.5. penktasis skyrius „Fizinės saugos procedūros“, kuriame nurodoma ši informacija:

11.5.1. patalpų (saugyklos), kuriose yra šaltiniai, raktų išdavimo tvarka;

11.5.2. periodinės šaltinių fizinės kontrolės tvarka;

11.6. šeštasis skyrius „Reagavimas“, kuriame nurodoma ši informacija:

11.6.1. informacija apie sutarties su apsaugos pajėgų funkcijas vykdančiais asmenimis (saugos tarnybos) sudarymą;

11.6.2. apsaugos pajėgų funkcijas vykdančių asmenų (saugos tarnybos) pareigos ir funkcijos;

11.6.3. apsaugos pajėgų funkcijas vykdančių asmenų (saugos tarnybos) reagavimo laikas ir veiksmai. Šioje dalyje taip pat turi būti pateikta informacija apie:

11.6.3.1. apsaugos pajėgų funkcijas vykdančių asmenų (saugos tarnybos) skaičių, paminėtų skaičių ir šių darbuotojų skaičių pamainose;

11.6.3.2. apsaugos pajėgų funkcijas vykdančių asmenų (saugos tarnybos) ryšio tarpusavyje ir su reagavimo pajėgomis palaikymą;

11.6.3.3. darbuotojų ir apsaugos pajėgų funkcijas vykdančių asmenų (saugos tarnybos) mokymus ir kvalifikacijos tobulinimą.

12. Licencijos ar laikinojo leidimo turėtojas privalo:

12.1. paskirti asmenį, atsakingą už šaltinių fizinę saugą, susipažinusį su šaltinių fizinę saugą reglamentuojančiais teisės aktais ir fizinės saugos užtikrinimo priemonėmis. Asmeniui, atsakingu už šaltinių fizinę saugą, gali būti skiriamas darbuotojas, atsakingas už radiacinę saugą, radiacinės saugos tarnybos vadovas ar saugos padalinio vadovas. Jei reikia, gali būti paskirti keli asmenys, atsakingi už šaltinių fizinę saugą, aiškiai nustatant jų pareigas ir funkcijas;

12.2. užtikrinti, kad pašaliniam asmeniui nebūtų prieinami šaltinių fizinės saugos aprašo duomenys, fizinės saugos užtikrinimo priemonių kokybės pakankamumo įvertinimo ataskaitos duomenys ir šaltinių vežimo fizinės saugos aprašo duomenys;

12.3. nustatyti techninių priemonių techninės priežiūros atlikimo periodiškumą. Jei gamintojas nurodo atlikti techninių priemonių techninę priežiūrą, tokia priežiūra turi būti atlikta vadovaujantis gamintojo nustatytais terminais. Jei gamintojas nenumato techninių priemonių techninės priežiūros atlikimo periodiškumo, techninė priežiūra turi būti atlikta vieną kartą per metus;

12.4. užtikrinti, kad būtų naudojamos tik techniškai tvarkingos stebėjimo, aptikimo ir ryšio priemonės;

12.5. užtikrinti, kad techninių priemonių techninę priežiūrą atliktų atestuoti specialistai arba atestuotų įmonių specialistai.

III SKYRIUS

BENDRIEJI I–III PAVOJINGUMO KATEGORIJŲ ŠALTINIŲ FIZINĖS SAUGOS REIKALAVIMAI

13. Licencijos ar laikinojo leidimo turėtojas privalo:
- 13.1. organizuoti asmens, atsakingo už fizinę saugą, ir šaltinius vežančio darbuotojo tinkamumo patikrinimą Radiacinės saugos įstatymo nustatyta tvarka;
 - 13.2. paskirti fizinės saugos sistemos funkcionavimui užtikrinti ar jai gerinti reikalingus darbuotojus, supažindinti juos su šaltinių fizinę saugą reglamentuojančiais teisės aktais ir fizinės saugos užtikrinimo priemonėmis bei instruktuoti fizinės saugos klausimais pagal Radiacinės saugos centro parengtas fizinės saugos instrukcijų rengimo rekomendacijas. Instruktavimas fizinės saugos klausimais turi būti vykdomas ne rečiau kaip kartą per metus;
 - 13.3. parengti šaltinių fizinės saugos aprašą. Šaltinių fizinės saugos apraše turi būti pateikta Taisyklių 11 punkte nurodyta informacija.
14. Gresiančio pavojaus atveju licencijos ar laikinojo leidimo turėtojas privalo:
- 14.1. grąžinti kilnojamuosius šaltinius į saugyklą;
 - 14.2. taikyti papildomas fizinės saugos užtikrinimo priemones, padėsiančias tinkamai apsaugoti šaltinius visą parą;
 - 14.3. nedelsdamas informuoti Radiacinės saugos centrą ir kitas valstybės institucijas pagal kompetenciją apie gresiantį pavojų bei taikyti radiologinių incidentų ir avarių prevencijos ir padarinių likvidavimo plane numatytas priemones;
 - 14.4. įsitikinti, kad fizinės saugos sistema funkcionuoja tinkamai, yra pakankamai priemonių galimiems padariniams likviduoti ar sušvelninti ir darbuotojai žino, kaip elgtis radiologinių incidentų ar avarių atvejais.
15. Tais atvejais, kai šaltiniai naudojami lauko sąlygomis ir nėra galimybės jų fizinę saugą užtikrinti fiziniais barjeriais, būtina naudoti papildomas administracines ir technines priemones (pavyzdžiui, dirbti su šaltiniais paskirti kelis darbuotojus, kurie būtų tinkamai parengti nuolat stebėti ir vertinti aplinką, reaguoti į bandymą neteisėtai patekti prie šaltinių, informacijai perduoti naudoti patikimas ryšio priemones ir kt.).
16. Šaltinių laikinojo saugojimo vietos (saugyklos) turi būti įrengiamos atsižvelgiant į įvertintą numatomą grėsmę ir atitikti Taisyklėse šaltinių pavojingumo kategorijai nustatytus fizinės saugos reikalavimus.
17. Jeigu vienoje vietoje yra skirtingų pavojingumo kategorijų šaltinių, fizinės saugos užtikrinimo priemonės turi būti naudojamos atsižvelgiant į bendrą visų šaltinių pavojingumo kategoriją, kuri apskaičiuojama sumuojant šių šaltinių aktyvumo ir D vertės santykį vadovaujantis Uždarujų jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių pavojingumo kategorijų aprašu.
18. Licencijos ar laikinojo leidimo turėtojas privalo užtikrinti, kad:
- 18.1. šaltiniai būtų naudojami tik kontroliuojamojoje zonoje;
 - 18.2. kontroliuojamoji zona būtų apsaugota nuo atsitiktinio ar neteisėto patekimo ir patekimas į šią zoną būtų kontroliuojamas;
 - 18.3. šaltiniai būtų nuolat kontroliuojami naudojant administracines priemones;
 - 18.4. su šaltiniais dirbtų tik tokią teisę turintys darbuotojai;
 - 18.5. šaltiniai būtų saugomi saugyklose:
 - 18.5.1. į kurias patekti gali tik tokią teisę turintys darbuotojai. Įėjimas į saugyklas turi būti kontroliuojamas, patalpos rakinamos, įrengta neteisėto patekimo prie šaltinių aptikimo įranga turi pranešti apie atsitiktinį, neteisėtą patekimą ar bandymą patekti į saugyklą ar šaltinių vagystę;
 - 18.5.2. kurios turi būti be langų ar kitokių ertmių, per kurias galima patekti į saugyklą, išskyrus duris;
 - 18.5.3. kuriose šaltiniams saugoti įrengti stacionarūs rakinami seifai, konteineriai, šuliniai ar kiti įrenginiai;

18.6. šaltinių saugumui užtikrinti būtų įrengiami nedegūs ir mechaniniam poveikiui atsparūs fiziniai barjerai bei rakinimo mechanizmai;

18.7. reaguojant į šaltinių pametimo faktą, vagystę, sabotažą ar neteisėtą šaltinių panaudojimą, licencijos ar laikinojo leidimo turėtojo darbuotojų, apsaugos pajėgų funkcijas vykdančių asmenų (darbuotojų ir (ar) saugos tarnybos) ir policijos veiksmai būtų derinami su Radiacinės saugos centru, siekiant sumažinti galimus padarinius;

18.8. kartą per metus būtų organizuojamos pratybos, siekiant patikrinti fizinės saugos sistemos efektyvumą.

19. Veždamas šaltinius licencijos ar laikinojo leidimo turėtojas privalo:

19.1. parengti šaltinių vežimo fizinės saugos aprašą, jį peržiūrėti ne rečiau kaip kartą per metus ir prireikus atnaujinti. Šaltinių vežimo fizinės saugos apraše turi būti pateikta ši informacija:

19.1.1. Taisyklių 11.1, 11.2.2, 11.3.1, 11.3.2, 11.3.4, 11.3.5, 11.4.1, 11.4.3, 11.4.4–11.4.6, 11.6.1 ir 11.6.2 papunkčiuose nurodyta informacija;

19.1.2. šaltinių judėjimo sekimo tvarkos ir priemonių aprašymas;

19.2. užtikrinti transporto priemonės ir apsaugos pajėgų funkcijas vykdančių asmenų (darbuotojų ir (ar) saugos tarnybos) mobilųjį ryšį;

19.3. informuoti šaltinių gavėją apie planuojamą šaltinių pristatymo laiką, o tuo atveju, jeigu dėl atsiradusių nenumatytų aplinkybių šaltinių neįmanoma pristatyti suplanuotu laiku, teikti šaltinių gavėjui patikslintą informaciją apie tai;

19.4. šaltinius vežti uždaromose, rakinamose pakuotėse ir rakinamoje transporto priemonėje;

19.5. numatyti papildomas fizinės saugos užtikrinimo priemones, kurios būtų naudojamos gresiančio pavojaus atveju.

20. Licencijos ar laikinojo leidimo turėtojas, kuris yra I–III pavojingumo kategorijų šaltinių gavėjas, sutartu laiku negavęs numatyto pristatyti krovinio su šaltiniais, privalo kreiptis į licencijos ar laikinojo leidimo turėtoją, kuris atsakingas už šių šaltinių vežimą, ir išsiaiškinti vėlavimo priežastis. Negavęs informacijos apie krovinio su šaltiniais vėlavimą ir jo priežastis, privalo informuoti Radiacinės saugos centrą ir kitas valstybės institucijas pagal kompetenciją apie galimą šaltinių kontrolės praradimą.

21. Siekiant įvertinti bendrą fizinės saugos sistemos efektyvumą ir įsitikinti, kad naudojamų fizinės saugos užtikrinimo priemonių kokybė yra pakankama, turi būti atliktas fizinės saugos užtikrinimo priemonių kokybės pakankamumo įvertinimas pagal Taisyklių 2 priedą ir parengta ataskaita su vertinimo išvadomis. Fizinės saugos užtikrinimo priemonių kokybės pakankamumo įvertinimas turi būti atliekamas ne rečiau kaip kartą per 5 metus. Atlikus fizinės saugos užtikrinimo priemonių kokybės pakankamumo įvertinimą, parengta ataskaita su vertinimo išvadomis turi būti pateikta Radiacinės saugos centrui.

22. Pasikeitus veiklos, turint licenciją ar laikinąjį leidimą, sąlygoms, susijusioms su fizinės saugos užtikrinimu, privaloma atlikti pakartotinį fizinės saugos užtikrinimo priemonių kokybės pakankamumo įvertinimą pagal Taisyklių 21 punktą.

IV SKYRIUS PAPILDOMI I PAVOJINGUMO KATEGORIJOS ŠALTINIŲ FIZINĖS SAUGOS REIKALAVIMAI

23. Licencijos ar laikinojo leidimo turėtojas privalo:

23.1. numatyti ir įgyvendinti priemones, užkertančias kelią atsitiktiniam ar neteisėtam patekimui prie šaltinių, jo pametimui, sugadinimui, vagystei, sabotažui, neteisėtam panaudojimui ir perdavimui licencijos ar laikinojo leidimo neturintiems Asmenims;

23.2. įvykus atsitiktiniam ar neteisėtam patekimui prie šaltinių, jų vagystei, bandymui patekti prie šaltinių, užtikrinti, kad ginkluoti apsaugos pajėgų funkcijas vykdančys asmenys nedelsdami atvyks į įvykio vietą;

23.3. užtikrinti, jog šaltiniai būtų sumontuoti taip, kad būtų kiek įmanoma sunkiau juos pavogti ir tam reikėtų daug laiko, o suveikus neteisėto patekimo prie šaltinių aptikimo įrangai spėtų reaguoti apsaugos pajėgų funkcijas vykdantys asmenys (darbuotojai ir (ar) saugos tarnyba);

23.4. kiekviename patekimo prie šaltinių kelyje be administracinių priemonių papildomai naudoti ne mažiau kaip du fizinius barjerus;

23.5. naudoti bent dvi darbuotojų patekimo prie šaltinių kontrolės ir nustatymo priemones, iš kurių viena turi būti darbuotojų tapatybės nustatymo įrenginys;

23.6. kasdien atlikti šaltinių fizinę kontrolę ir apie tai laisvos formos žurnale daryti atitinkamus įrašus;

23.7. užtikrinti, kad vežant I pavojingumo kategorijos šaltinius transporto priemonės vairuotoją lydėtų apsaugos pajėgų funkcijas vykdantis asmuo ir būtų vykdomas šaltinių judėjimo stebėjimas (sekimas per atstumą).

V SKYRIUS

PAPILDOMI II IR III PAVOJINGUMO KATEGORIJŲ ŠALTINIŲ FIZINĖS SAUGOS REIKALAVIMAI

24. Licencijos ar laikinojo leidimo turėtojas privalo:

24.1. numatyti ir įgyvendinti priemones, mažinančias atsitiktinio ar neteisėto patekimo prie šaltinių, jų pamečimo, sugadinimo, vagystės, sabotažo, neteisėto panaudojimo ir perdavimo licencijos ar laikinojo leidimo neturintiems Asmenims tikimybę;

24.2. įvykus atsitiktiniam ar neteisėtam patekimui prie šaltinių, jų vagystei, bandymui patekti prie šaltinių, užtikrinti, kad nedelsdami reaguotų apsaugos pajėgų funkcijas vykdantys asmenys (darbuotojai ar saugos tarnyba);

24.3. kiekviename patekimo prie šaltinių kelyje be administracinių priemonių papildomai naudoti ne mažiau kaip du fizinius barjerus;

24.4. naudoti bent vieną darbuotojų patekimo prie šaltinių kontrolės ir tapatybės nustatymo priemonę;

24.5. šaltinių fizinę kontrolę atlikti kas savaitę ir apie tai laisvos formos žurnale daryti atitinkamus įrašus;

24.6. užtikrinti, kad vežant II pavojingumo kategorijos šaltinius transporto priemonės vairuotoją lydėtų apsaugos pajėgų funkcijas vykdantis asmuo (darbuotojas ir (ar) saugos tarnybos atstovas).

VI SKYRIUS

IV PAVOJINGUMO KATEGORIJOS ŠALTINIŲ FIZINĖS SAUGOS REIKALAVIMAI

25. Licencijos ar laikinojo leidimo turėtojas privalo:

25.1. paskirti fizinės saugos sistemos funkcionavimui užtikrinti ar jai gerinti reikalingus darbuotojus, supažindinti juos su šaltinių fizinę saugą reglamentuojančiais teisės aktais ir fizinės saugos užtikrinimo priemonėmis bei instruktuoti fizinės saugos klausimais pagal Radiacinės saugos centro parengtas fizinės saugos instrukcijų rengimo rekomendacijas. Instruktavimas fizinės saugos klausimais turi būti vykdomas ne rečiau kaip kartą per metus;

25.2. numatyti ir įgyvendinti priemones, mažinančias atsitiktinio ar neteisėto patekimo prie šaltinių, jo pamečimo, sugadinimo, vagystės, sabotažo, neteisėto panaudojimo ir perdavimo licencijos ar laikinojo leidimo neturintiems Asmenims tikimybę;

25.3. naudoti neteisėto patekimo ar bandymo patekti prie šaltinių aptikimo įrenginius;

25.4. nustačius šaltinių dingimo ar sabotažo faktą, nedelsdamas informuoti Radiacinės saugos centrą ir kitas valstybės institucijas pagal kompetenciją bei taikyti radiologinių incidentų ir avarių prevencijos ir padarinių likvidavimo plane numatytas priemones;

25.5. šaltinių fizinę kontrolę atlikti kas mėnesį, apie tai laisvos formos žurnale daryti atitinkamus įrašus;

25.6. kiekviename patekimo prie šaltinių kelyje be administracinių priemonių papildomai šaltinius apsaugoti bent vienu fiziniu barjeru;

25.7. naudoti bent vieną darbuotojų patekimo prie šaltinių kontrolės ir tapatybės nustatymo priemonę;

25.8. su šaltiniais leisti dirbti tik tokią teisę turintiems darbuotojams;

25.9. saugoti šaltinius rakinamose ir pritvirtintose saugojimo talpyklose arba įrenginiuose, kuriuose sumontuoti šaltiniai, kontroliuoti patekimą į saugyklą;

25.10. parengti šaltinių fizinės saugos aprašą. Šaltinių fizinės saugos apraše turi būti pateikta Taisyklių 11.1, 11.2.1, 11.2.2, 11.3.1, 11.3.5, 11.4.2–11.4.5, 11.5 ir 11.6.1 papunkčiuose nurodyta informacija.

VII SKYRIUS

V PAVOJINGUMO KATEGORIJOS ŠALTINIŲ FIZINĖS SAUGOS REIKALAVIMAI

26. Licencijos ar laikinojo leidimo turėtojas privalo:

26.1. saugoti šaltinius, kaip ir kitas gamybos priemones, įrangą ir prietaisus;

26.2. šaltinių fizinę kontrolę atlikti kartą per metus, apie tai laisvos formos žurnale daryti atitinkamus įrašus;

26.3. su šaltiniais leisti dirbti tik tokią teisę turintiems darbuotojams;

26.4. parengti šaltinių fizinės saugos aprašą. Šaltinių fizinės saugos apraše turi būti pateikta Taisyklių 11.1, 11.2.1, 11.2.2, 11.3.1, 11.3.3, 11.4.3, 11.4.4 ir 11.5.2 papunkčiuose nurodyta informacija.

VIII SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

27. Taisyklių reikalavimų vykdymo valstybinę radiacinės saugos priežiūrą vykdo Radiacinės saugos centras.

28. Licencijos ar laikinojo leidimo turėtojas už Taisyklių reikalavimų vykdymą atsako teisės aktų nustatyta tvarka.

Jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių, išskyrus verčiantis branduolinės energetikos srities veikla su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais naudojamus jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius, fizinės saugos taisyklių I priedas

ADMINISTRACINIŲ, KONSTRUKCINIŲ IR TECHNINIŲ PRIEMONIŲ SANTRAUKA

Fizinės saugos sistemos funkcija	Fizinės saugos užtikrinimo priemonės, taikomos I pavojingumo kategorijos šaltiniams	Fizinės saugos užtikrinimo priemonės, taikomos II–III pavojingumo kategorijų šaltiniams	Fizinės saugos užtikrinimo priemonės, taikomos IV pavojingumo kategorijos šaltiniams	Fizinės saugos užtikrinimo priemonės, taikomos V pavojingumo kategorijos šaltiniams
Aptikimas	Elektroninės neteisėto patekimo prie šaltinių aptikimo sistemos ir (ar) nuolatinis patalpų, kuriose naudojami ar saugomi šaltiniai, bei jų prieigų stebėjimas		Elektroninės neteisėto patekimo prie šaltinių aptikimo sistemos ir (ar) periodinis patalpų, kuriose naudojami ar saugomi šaltiniai, bei jų prieigų stebėjimas	Kartą per metus vykdoma šaltinių fizinė kontrolė
	Elektroninės šaltinių vagystės nustatymo sistemos ir (ar) nuolatinis patalpų, kuriose naudojami ar saugomi šaltiniai, stebėjimas		–	
	Signalizacijos suveikimo įvertinimas, naudojant vaizdo stebėjimo įrangą ar atliekant vizualinį patikrinimą		Signalizacijos suveikimo įvertinimas, atliekant vizualinį patikrinimą	
	Informacijos perdavimas apsaugos pajėgų funkcijas vykdantiems asmenims (darbuotojams, saugos tarnybai ir (ar) policijai), naudojant greitas ir patikimas ryšio priemones (pavyzdžiui: telefoną, mob. telefoną, radijo stotį ir kt.)		–	
	Kasdien vykdoma šaltinių fizinė kontrolė	Kas savaitę vykdoma šaltinių fizinė kontrolė	Kas mėnesį vykdoma šaltinių fizinė kontrolė	
Užlaikymas	Du fiziniai barjerai (sienos, rakinamos durys, grotos ir kt.), galintys sutrukdyti įvykdyti vagystę ar sabotažą, kol atvyks apsaugos pajėgų funkcijas vykdantys asmenys (darbuotojai ir (ar) saugos tarnyba)	Du fiziniai barjerai (sienos, rakinamos durys, grotos ir kt.)	Vienas fizinis barjeras arba nuolatinė licencijos ar laikinojo leidimo turėtojo darbuotojų priežiūra	–
Reagavimas	Įrenginiai ir procedūros, užtikrinančios apsaugos pajėgų funkcijas vykdančių asmenų (darbuotojų, saugos tarnybos ir (ar) policijos) reagavimą ir atvykimą į įvykio vietą nedelsiant. Užtikrinti, kad reaguotų apmokyta ir ginkluota apsaugos pajėgų funkcijas vykdančių asmenų (darbuotojų, saugos tarnybos ir (ar) policijos) grupė, galinti užkirsti kelią šaltinių vagystei ar sabotažui	Įrenginiai ir procedūros, užtikrinančios greitą informacijos perdavimą apsaugos pajėgų funkcijas vykdantiems asmenims (darbuotojams, saugos tarnybai ir (ar) policijai)	Procedūros, kuriose numatyti reagavimo į šaltinių vagystę, pametimą, sabotažą veiksmai	–

Fizinės saugos valdymas	Naudoti dvi darbuotojų patekimo prie šaltinių kontrolės ir tapatybės nustatymo priemonės, iš kurių viena turi būti darbuotojų tapatybės nustatymo įrenginys (pavyzdžiui: elektroninio rakto (kortelės) ir kodo naudojimas, biometrinių įrenginių ir kodo naudojimas, rakto ir kodo naudojimas)	Naudoti vieną darbuotojų patekimo prie šaltinių kontrolės ir tapatybės nustatymo priemonę (pavyzdžiui: raktas ir raktų išdavimo kontrolė, darbuotojų tapatybės nustatymo įrenginys, vizualinis darbuotojo atpažinimas prieš leidžiant patekti prie šaltinių)		Saugoti šaltinius, kaip ir kitas gamybos priemones, įrangą ir prietaisus
	Asmenų, atsakingų už I–III pavojingumo kategorijų šaltinių fizinę saugą, ir darbuotojų, vežančių I–III pavojingumo kategorijų šaltinius, tinkamumo patikrinimas			
	Fizinės saugos aprašo rengimas			
	Informacijos ir duomenų apsauga			
	Reagavimo į neteisėtą patekimą prie šaltinių, jų vagystę, sabotажą bei neteisėto šaltinių panaudojimo atvejus tvarkos nustatymas			
	Informavimo apie neteisėtą patekimą prie šaltinių, jų vagystę, sabotажą bei neteisėto šaltinių panaudojimo atvejus tvarkos nustatymas			
	Su šaltiniais leisti dirbti tik tokią teisę turintiems darbuotojams			

Jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių,
išskyrus verčiantis branduolinės energetikos
srities veikla su jonizuojančiosios spinduliuotės
šaltiniais naudojamus jonizuojančiosios
spinduliuotės šaltinius, fizinės saugos taisyklių
2 priedas

FIZINĖS SAUGOS UŽTIKRINIMO PRIEMONIŲ KOKYBĖS PAKANKAMUMO ĮVERTINIMAS

1. Fizinės saugos užtikrinimo priemonių kokybės pakankamumo įvertinimas apima šiuos elementus:

1.1. šaltinių, įskaitant ir panaudotų šaltinių, sąrašo, kuriame būtų registruojama išsami informacija apie licencijos ar laikinojo leidimo turėtojo turimus šaltinius, jų pavojingumo kategorijas, fizinę formą, saugojimo ar naudojimo vietą, sudarymą;

1.2. įdiegtų fizinės saugos užtikrinimo priemonių, užtikrinančių fizinės saugos sistemos funkcijas (aptikimą, užlaikymą ir reagavimą), nustatymą;

1.3. fizinės saugos sistemos efektyvumo, apsaugant nuo numatomos grėsmės, vertinimą;

1.4. jeigu reikia, papildomų fizinės saugos priemonių, užtikrinančių priimtina fizinės saugos lygį, nustatymą.

2. Fizinės saugos užtikrinimo priemonių kokybės pakankamumo įvertinimą gali atlikti tik tinkamų techninių žinių apie objektą, kuriame naudojami ir saugomi šaltiniai, bei apie įrengtas fizinės saugos priemones turintys licencijos ar laikinojo leidimo turėtojo darbuotojai ir (ar) kitų įmonių, galinčių atlikti fizinės saugos sistemų vertinimą, specialistai.

3. Fizinės saugos sistemos efektyvumo vertinimas gali būti atliekamas ekspertinio vertinimo būdu.

4. Atliekant fizinės saugos sistemos efektyvumo vertinimą turi būti:

4.1. nagrinėjami galimi patekimo prie šaltinių keliai. Galimi patekimo prie šaltinių keliai turi būti pažymėti (atitinkamais simboliais) įmonės ar įstaigos teritorijos ir teritorijos, esančios už įmonės ar įstaigos ribų, bei pastato ir patalpų (saugyklos), kurioje naudojami ir (ar) saugomi šaltiniai, planuose;

4.2. vertinamas patekimo prie šaltinių keliuose įrengtų konstrukcinių ir techninių priemonių pakankamumas. Įdiegtos fizinės saugos konstrukcinės ir techninės priemonės turi būti pažymėtomis (atitinkamais simboliais) įmonės ar įstaigos teritorijos bei pastato ir patalpų (saugyklos), kurioje naudojami ir (ar) saugomi šaltiniai, planuose;

4.3. vertinamas konstrukcinių priemonių (durų, langų, sienų ir pan.) efektyvumas. Atliekant šį vertinimą turi būti apskaičiuojamas laikas (užlaikymo laikas), kurio prireiks įsibrovėliui įveikti konstrukcines priemones;

4.4. vertinamas techninių priemonių efektyvumas:

4.4.1. tikimybė aptikti įsibrovėlį;

4.4.2. klaidingų aliarmų suveikimo dažnis, jų atsiradimo priežastys ir atlikti korekciniai veiksmai dėl pasikartojančių klaidingų aliarmų suveikimo;

4.5. vertinamos apsaugos pajėgų funkcijas vykdančių asmenų (darbuotojų, saugos tarnybos ir (ar) policijos) reagavimo (informacijos gavimo, vertinimo, perdavimo ir kt.) ir atvykimo į įvykio vietą procedūros;

4.6. nagrinėjamos administracinės ir techninės priemonės, padedančios sumažinti grėsmę iš vidaus ir neteisėto patekimo prie šaltinių tikimybę.